

he pensat si podria venir de *Beni 'āsma'* 'els (bacis) dels noms' = 'els bacis renomats' o 'els del nom (de Déu)'. És sabut el concepte islàmic dels innumbrables noms de la Divinitat (tan elaborat per Llull), i la tendència dels mahometans de sobreentendre emfàticament Déu, quan n'invocuen el nom: *bi 'smi-l-Lāh* (o *bi'sm...*! amb aposiopesi); realment *asmā* consta com a la forma del plural de 'ism 'nom', preferida per *RMa* (492b; cf. *acimi*, *PAlc*, 323a24,25; cf. també *écem* «nombre» amb altres matisos en *PAlc*, 323b1, 3, i *izmīa* «nombre como fama» (323a34). Es podria partir també d'aquestes formes; però ni el mateix *āsmā* plural (ni tampoc *écem* o *ismīa*), combinats amb *Beni* —*beniesme* o *beni-ismi*— no és inversemblant que es reduïssin a *Benisme* quan *EXIT* > *ieš* passa a *ix* en català eliminant el diftong mossàrab o occità.

Això resta, però, ben hipotètic tot plegat. I mentre no hi puguem afegir bons antecedents fraseològics, convé pensar, també, en altres camins. No crec que existeixi un NP àr. *Ismet*: devia ser una confusió que es feia amb el turc *Ismid*, ciutat costera prop d'İstambul (i és clar que un nom turc no pogué influir en un NL del Maestrat). Tampoc convé confondre-hi *Asmet* (del qual he parlat a l'article *Beniasmet* (supra) amb la *Bassa Asmet* d'Alcalà de Xivert). Ni escau relacionar-ho amb *Bislam* (veg. aquest art.), ni bastaria *-issa* com en *Benissa* (art. *-Issa*).

Com que vora les fonts i aiguades dels Ports abunden els arbres blancs, no seria inconcebible relacionar amb l'àr. *nāšama*, que designa entre altres arbres l'àlber; car ha designat també l'om, el lledoner, el pollancre (Dozy, *Suppl.* II, 674a), i *RMa* (525.1f) afegeix la glossa cast. *alber* al text àrabic «*nāšama an abjad*» (o sigui 'n. si és blanc') i caldria suposar *Ben-nāšāmā* 'els bacis de l'àlber' > **Benéix(e)m* substituït per *Benixem* quan el català *ix* (< *EXIT*) s'imposà sobre el mossàrab *eše*. Combinació, és cert, força rebuscada.

L'adjectiu *boníssim*, superlatiu de *bo*, va tenir una variant semi-popular, en *-essimo*, *-esme*, en català antic, almenys esporàdicament: *Bonessimo* apareix dos cops com a NP en l'any 992 a Terrassa (*BABL* VII, 393); *Bonessemus* a. 992 (Mas, *N. Hi. Bi. Bna.* IV, 152); *Bonessema* el 970 (Aebischer, *Onom. Cat.* 47) cf. *Bellissima* el 1084 (Aebischer, p. 10). Alart (*InvLC* s. v. *bonissim*) troba a St. Feliu d'Amunt (Ross.) un «Mansum de *Bunesma* --- alias *Bonesma*» en pergami original de c. l'a. 1200. Potser, doncs, *Benisme* serà una variant d'aquest nom; variant versemblant, sigui per alteració fonètica o per contaminació dels NLL en *Beni*-, o per una formació paral·lela derivant-ho de l'adv. *BENE*, com l'it. *benissimo*, mall. *benissim*.

Fet i fet, sembla l'explicació més versemblant del nom d'aquella font famosa. Sigui a base d'aqueix NP tan documentat des del S. x, sigui com metaplasme de FONTEM BONISSIMUM per via mossàrab-aràbiga > *Fon-tebonism(o)* > *Fon de Benisme* (recordem que el *t* àrabic és una emfàtica forta però sonora).

BENIPRI

Terme Bèlgida i BENIPROIA te. Penàguila. Tractem junts aquests dos NLL, que presenten l'antíndomia d'un *Beni*- aariat amb una *p* no aràbiga, i que junt amb considerable semblança fonètica tenen proximitat geogràfica (uns 25 k. més al S. el segon).

Benipri és una pda. muntanyenca: entre Carrió (que és a la r. de la Pobla del Duc), i l'Alfagàs, que és prop del camí d'Otos (a 3º 14 × 38º 52) (133.23; 135.20). SSiv. la indica s. v. *Bèlgida* en la llista de les pdes. on s'han fet troballes arqueològiques; i a la p. 93, posa *Beniprim* inclòs a la llista de despoblats del terme; aquesta *-m* no deu ser errada, car ho repeteix així a l'ordre alfabètic (p. 136) com a nom d'un despoblat de Bèlgida, avui pda. rural. En l'enquesta no vaig oir altra variant que *-i*, però vaig anotar una *Casa del Benipri* (xxxii, 135.25) que seria resta de l'antic poblat. La GGRV repeteix la forma *Benipri* (II, 29) i també *Beniprim* (p. 30).

Beniproia el tinc de primera mà, *beniproja*, com una partida de Penàguila, que m'ensenyaren des de l'observatori alt, situada al N. del Mas de la Creu, que és cap al N. del Cementiri, i no lluny de l'important Barranc de Flaino (que baixa en direcció a Benasau), corresponent a '19 × '41 del mapa (xxxv, 43.6).

La *p* prova que no són aràbics, per tant és difícil que *Beni* sigui l'àrab *Beni* (plural de *Iben-*). Llavors és natural, essent pdes. muntanyenques, i en valls tan accidentades com aquestes, que continguin la forma arabitzada de *Pena* PINNA 'rocassa', tal com *Benicadell*, *Benimantell*, *Benitatxell*, *Benacantil*, *Benavites*, *Benafigos*; al costat de *Benipri* justament hi ha *Benicabrà* (xxxii, 133) que deu venir de *-cabrada* PINNA CREPATA 'trencada, partida'.

Si trobàvem una explicació conjunta amb *Beniproia*, seria altre tant més versemblant. En el vol I, p. 258, dins un conjunt de dotzenes de casos de *Beni*- < PINNA, ja en vaig proposar una inspirada en aquest desig: PINNA RŪPEA 'penya encinglerada'; aquest derivat del llatí *RUPES* 'roca alta, tallada'; no és mot suposat, car l'adjectiu *rupeus* va ser usat per Sant Ambrosi (S. IV), amb el sentit 'petrificat, inert', forma més trivial que l'adjectiu clàssic *rupex* de sentit semblant (sovint des de Lucili i Gelli).

Fonèticament seria defensible l'evolució, en els dos casos, bifurcada així: *Benirupia* > *Benipruia* d'on per una part *Benipr(u)í*, i per l'altra *Beniproia*. L'etapa final i la bifurcació no causarien gaire escrúpol: la *-a* pronunciada *ā*, en l'àrab vulgar valencià, podria ser en part apocopada catalanitzant i en part refeta *-a*; *ui* sona *uí* especialment en val. i llavors la complicada seqüència *pruí* es prestava a la simplificació; tampoc fa escrúpol que la *u*, oberta en àrab en contacte amb *r*, fos oïda com *o* pels nostres.

Però el trasllat de la *p* (*r-pí* > *pr-í*) sí que fa escrúpol, com tipus enterament insòlit de metatesi; repugna tant, que sumant-se als altres detalls fonètics ben peculiars, m'indueixen, tot deixant-la en cartera, a desdir-me de la idea. Tanmateix cal veure si es troben